

Een lijvig boekwerk, een mager naslagwerk

1 januari 1995

Auteur: Lidy Zijlmans

Volume: 26

Nummer: 2

Pagina's: 58-64

Documenten

- [moer_jrg26_013.pdf](#)

recensie aangezien het eerstgenoemde boek zich meer op beginners richt hoofdstukindeling lidy zijlmans het theorieboek telt 53 hoofdstukken 51 een lijvig boekwerk waarin een keur aan onderwerpen wordt behandeld het sbe bevat een lijst met fre een mager naslagwerk quente sterke werkwoorden in het nederlands het 53e een register en verklarende termenlijst het zijn er zo veel omdat de hoofdstukken vrij compact zijn gehouden grote gehelen zijn opgeknipt in kleine handafloerijn j a lalleman j h maureau de teerbare delen in plaats van een hoofdstuk het regels van het nederlands grammatica voor anders werkwoord zijn er een stuk of veertien over taligen groningen wolters noordhoff 1994 de verschillende vormen tijden en dergelijke theorieboek 309 blz tssrr 90 01 5 2 z iox f 49 deze opzet leidt aldus de auteurs tot opzette werkboek 12 3 blz isbn 90 oz 521 11 8 f 25 lijke redundantie omdat is geprobeerd de hoofdstukken van de grammatica zoveel mogelijk zelfstandig leesbaar te maken anderstaligen die beter nederlands willen een gebruiker die een bepaald hoofdstuk raad leren spreken en schrijven en de docenten die pleegt krijgt in dat hoofdstuk zoveel mogelijk hen daarbij willen helpen hebben er sinds juli antwoord op zijn vragen 1994 een nieuwe methode bij de regels van het aan diverse onderwerpen wordt een hoofd nederlands bestaande uit een grammaticaboek stuk aan hoofdzaken en een tweede aan bij en een werkboek de auteurs richten zich tot zonderheden gewijd het opdelen van gram hoger opgeleide andersstaligen die het neder maticale rijstebrij in hapklare brokken lands al vrij gemakkelijk kunnen lezen spreekt mij zeer aan ook hoofdzaken van het is een zeer uitgebreid boek en zeker een bijzaken scheiden is didactisch slim je kunt in aanwinst voor het nt2 onderwijs tot op lessen op een lager niveau de essentie behan heden was de nederlandse grammatica voor delen op hoger niveau dieper op de stof anderstaligen de belangrijkste gebruiks gram ingaan matica voor deze doelgroep ik zou willen beweren dat het hier besproken werk geen aparte vermelding verdient hoofdstuk s o vervanger of concurrent is in de nederlandse zinsontleding zinson tleding opnemen in grammatica voor anderstaligen ligt veel nadruk op een grammatica voor an derstaligen is bij mijn de vorm veelal is er naar gestreefd volledig

te weten nog niet eerder gedaan op deze manier zijn in het geven van regels en uitzonderingen krijgen diegenen die niet zo'n grote kennis het boek is daardoor vooral een naslagwerk in van het begrippenapparaat van de traditionele de regels van het nederlands daarentegen is veel grammatica hebben een beknopt overzicht ruimte voor functie en betekenisaspecten met van de belangrijkste termen erg nuttig want helderheid en overzichtelijkheid als doel is met spreken over bijvoorbeeld zinsvolgordes blijft nadruk niet gestreefd naar volledigheid hoe een moeizame aangelegenheid tegenover wel de auteurs menen dat het boek ook bruikbaar is voor mensen die geen weet hebben van subjecten maar zal zijn als naslagwerk is het mijns inziens en objecten laat staan van bepalingen ander mede door toevoeging van een werkboek zijds is duidelijk dat er een paar linguïsten aan toch vooral een leerboek het werk zijn geweest door toevoeging van weliswaar voor dezelfde doelgroep als beter zo'n hoofdstuk hoeft men minder moeite te nemen met nederlands een inleidend grammaticaal hulpboek doen linguïstische analyses en termen te ver voor anderstaligen heeft de regels van het nederlands door de zojuist genoemde niveaubepaling het bevreemdt mij overigens dat dit hoofdstuk daarnaast of daarna ook bestaansrecht stuk achteraan in het boek is geplaatst terwijl 158 moet 1995 2 ook de auteurs zelf menen dat ontlenen een den niet enkele vormkenmerken genoemd eerste stap is in het leren van grammaticaregels kunnen worden dat in de meeste gevallen een vocaal verandert in imperfectum en per inhoudelijke aspecten perfectum en de meeste participia eindigen op en geeft de burgers toch enig houvast en uitgebreid versus summi er aan moet het advies zoals gegeven bij de meer het begin van deze recensie roemde ik de uitvoersvorming van substantiva om in een gebreidelheid van het boek uitgebreid is de woordenboek te kijken sterker nog om een regels van het nederlands in de zin van zijn woordenboek te selecteren op grond van het me aandacht voor betekenisaspecten en functie opgenomen zijn van dit soort informatie zou tionaliteit waar andere grammatica's bij voor hier op zijn plaats zijn beeld alleen een paar steekwoorden noemen overigens lijkt dit hoofdstuk op een achter met betrekking tot de betekenisaspecten van namiddag in elkaar geflanst kennelijk wil men de verkleinwoorden vindt men in de regels van de burger wel degelijk bemoedigen door te het nederlands daar een aantal paragrafen over laten zien dat er groepjes bomen zijn waardoor andere voorbeelden zijn de hoofdstukken het bos enigszins is te overzien maar over het zijn hebben en worden en modale hulp waarom van een indeling in groepen geen werkwoorden waarin naast vorm ook weer woord waardoor geen duidelijkheid maar betekenisaspecten aan bod komen vooral aan slechts verwarring ontstaat het wezenlijke de functie van woordvolgorde is veel aandacht kenmerk van de als tweede afgedrukte groep besteed de betekenisaspecten van woordvolg en de laatste is ook mij volstrekt onduidelijk ordes worden aan de hand van voorbeelden te meer daar er wel tien werkwoorden zowel maar meer nog in de begeleidende teksten bij de tweede als bij de laatste groep staan waarin de nadruk ligt op interpretatieverschil andere verwarrende fouten er is zoiets als len duidelijk gemaakt een groep werkwoorden waarbij lange a veran tegelijkertijd kan men de regels van het dert in oe maar slaan sloeg geslagen staan niet nederlands summier noemen vaak beperken de daarin maar ergens anders zomaar tussen er auteurs zich tot het noe-

men van de meest fre wordt een groepje werkwoorden gegeven quente vormen de behandeling van de onre waarbij korte e verandert in korte o maar trek gelmatige meervoudsvorming en de regels ken en betrekken staan niet daar maar abusie voor de verschillende verkleinsuffixen zijn hier velijk tussen de werkwoorden waar van de korte voorbeelden van de auteurs zeggen bewust i verandert in korte o wat mij ook bevreemdt is niet gestreefd te hebben naar het geven van dat treffen en aantreffen steken en aanste uitputtende opsonuning en van uitzonderin ken en dergelijke onder elkaar staan terwijl er gen op regels want gebruikers zijn er vooral als enige aanwijzing wel is geweest op het feit bij gebaat op een heldere en overzichtelijke dat samengestelde en afgeleide werkwoorden manier informatie te krijgen over de belang dezelfde verleden tijdsvormen hebben als hun rijkste regels en constructies van het neder grondvorm waarom niet als er dan toch op lands een of andere manier naar de traditionele i nderdaad is bij volledige opsommingen het groepsindeling wordt verwezen de vocaalver gevaar groot dat de lezer door de bomen het anderingen vet gedrukt bos niet meer ziet anderzijds behoeft de ver gevorderde gebruiker wellicht soms meer dan omissi e s ik miste in de regels van het de regels van het nederlands hem geeft temeer nederlands aandacht voor onderwerpen die in daar men zic h in het voorwoord ook zegt te het rrz a onderwijs vaak uitgebreid aan de orde richten op buitenlanders die het nederlands moeten komen zoals het verschil tussen de bestuderen bij voorbeeld in het kader van een betrekkelijke voornaamwoorden die en dat taalwetenschappelijke opleiding enerzids en vormen als met wie en waarmee m et name aan onregelmatige werkwoorden anderzijds alle vormen worden wel gegeven is wel erg weinig tekst gewijd deze laatste maar er wordt niet ingegaan op het moet u leren de meest frequente vormen zijn verschijnen van voorzetsels bij betrekkelijke in hoofdstuk 52 in dit boek opgenomen had voornaam woorden en alleen in de termen 1995 2 moer 59 lijst heb ik iets gevonden over het bestaan van commentaren wat een substantief is en wat werk woorden gecombineerd met een vast eigenschappen van substantieven zijn dan voorzetsel hieraan is geen paragraaf of hoofd stuit hij op de termen voorbepaling en nabe stuk gewijd terwijl dit toch een belangrijk paling voorzien van een verwijzing naar de onderwerp is voor een goede beheersing van verklarende termenlijst zoekt hij die op dan onze en elke taal komt hij heel wat ingewikkelder formulerin een gemis van lagere orde vond ik bij voor gen en termen constituent naamwoordelijke beeld het ontbreken van bijwoorden als daar constituent tegen wat ik jammer vind om in het hoofdstuk zinsverbindende ele het nederlands in de voorbeeldzinnen en menten ik kan mij niet voorstellen dat deze oefeningen is toch nog wel eens pittig om redenen van overzichtelijkheid moesten worden weggelaten in de tijd van h oubraken was de ruwe penseel streek van r embrandt al lang uit de mode en hij taal en terminologiegebruik constateert dan ook wat mis p rijzend dat a ert gel der na enige tijd b ij h ou b rakens eigen leermeester in de grammatica worden nederlandse en samuel hoogstraten in de leer te zijn geweest internationale grammaticale termen naast rond 16 60 alsnog naar a msterdam vertrok om elkaar gebruikt in so z woordbenoeming d aar rembrandts wijze van schilderen te leren leggen de auteurs uit dat nederlandse grammatici per woordsoort een wisselende voor ook de instructie bij deze oefening 3a

van keur hebben daarom worden hier steeds de hoofdstuk 42 vergt flink wat leesvaardigheid meest gangbare gebruikt als beide termen veel voorkomen gebruiken we ze door elkaar geef in de vetgedrukte zinnen van het volgende zo wordt gesproken over substantieven zelf tekstfragment aan wat het beginstuk middenstuk standige naamwoorden en later over lid en ein dstuk van de zin is verdeel het beginstuk in woorden artikels eerste zinsplaats en verd eel het eindstuk in twee in deze stellingname kon ik mij wel vinden de werkwoordspositie en laatste zinsplaats maar ik vroeg mij uiteindelijk toch af of het door elkaar gebruiken van twee termen soms ikzelf had moeite met de interpretatie van binnen een zin geen verwarring oplevert bij voorbeeldzinnen de gp betreffende niet diegenen die niet zo n grote kennis van het gehinderd door enige kennis van de motor begrippenapparaat van de traditionele gram sport was het voorbeeld in afbeelding i mij matica hebben volstrekt onduidelijk ook de uitleg eronder van de verschil l ende er is naar gestreefd het taalgebruik helder interpretaties ontgaat mij waarschijnlijk zien vooral kort en bondig te houden in de com de auteurs door voorkennis die zij blijkbaar mentaren bij de voorbeeldzinnen is dat ook wel hebben en die anderen missen niet in wat wel goed gelukt waar erg veel termen bij er onduidelijk aan is elkaar staan in een commentaar wordt door de typografische relatie met de voorbeeldzinnen overzichtelijkheid over het algemeen toch duidelijk wat de bedoeling is de auteurs schrijven dan ook ik heb het boek ook uitvoerig bekeken op ervoor te hebben gekozen de taalvoorbeelden overzichtelijkheid opzoekbaarheid het regis als uitgangspunt te nemen deze illustreren ter en het verwijssysteme omdat ik vind dat bepaalde regelmatigigheden van het neder een grammatica als naslagwerk en die functie lands een voorbeeld hiervan is opgenomen claimen de auteurs in hun voorwoord ook onder het kopje typografie visuele mid daarmee staat of valt het ziet er a ll emaal delen erg mooi uit maar optimaal is het nog niet minder helder is het taalgebruik in de verkla door bij voorbeeld onhandige plaatsing van rende termenlijst waarin nogal wat meta taal paragraafnummers onnodige verwijzingen en wordt gebruikt op pagina een leert de lezer verkeerd uitgevallen typografie aan de hand van voorbeelden en beknopte 60 moer 1995 2 door de b epaling in het middenstuk in een andere positie te plaatsen kan de spreker aangeven welk gedeelte van de zin hij als comment wil presente ren kevin schwantz heeft afgelopen zondag de britse het gaat over kevin schwantz hij heeft afgelopen ce gewonnen zondag de britse cp gewonnen kevin schwantz heeft de britse cp afgelopen het gaat erover hoe kevin schwantz het tijdens de zondag gewonnen britse cp gedaan heeft welnu afgelopen zondag heeft hij hem gewonnen de eerste zin past bijvoorbeeld in een situatie w aarin het gesprek gaat over prominente motorcoureurs en h un kansen op het wereldkampioenschap kevin schwantz heeft afgelopen zondag de britse gp g ewonn e n dus zijn a chterstan d op wayne rainey bed raagt nog maar d rie punten de twe ed e zin past b ijv oo r beeld in een situatie waarin gepraat wordt over de uitslagen v an de b ritse c p wed s trijd kevin schwantz heeft de britse c p afg elop en zo ndag gewonnen te rwijl wayne rainey genoeg moest nemen met een derde plaats het was een spannen de wedstrijd want de verschillen waren maar k lein afbeelding i defunctie van de woordvolgorde p 23 2 paragrafen binnen een hoofdstuk bij voorbeeld rechtstreeks zoeken

naar hun wordt gewerkt met paragrafen en subparagrafen in plaats van naar peronaal pronomen hun die hiërarchisch genummerd zijn zoekt u waar ze vaak niet op komen dat studenten in het register bij voorbeeld hun op dan vindt langs korte weg ook verklaringen van termen u hun 3 7 2 3 7 7 7 i i 7 z 3 kunnen opzoeken vind ik een groot voordeel het opzoeken van de betreffende paragrafen helaas vindt men na een verwijzing echter vind ik voor studenten lastig makkelijker is niet altijd een verklaring of omgekeerd dit het wanneer paragrafen opeenvolgende nummer heeft onnodig heen en weer geblader tot men hebben bladerend vindt men de gezocht gevolg te paragraaf bovendien niet snel omdat pagina enerzijds vindt men vanuit een paragraaf en paragraafnummers en voetteksten gecen verwezen naar de termenlijst daar geen verklaard staan in plaats van in de marge ook ring maar een verwijzing naar een andere staan niet alle op een bladzijde behandelde paragraaf het uitstapje naar de termenlijst had paragrafen in de voetteksten genoemd de lezer bespaard kunnen blijven of de term had aldaar verklaard moeten worden ander verklarende termenlijst dit hoofd zijds wanneer men de lijst raadpleegt als register stuk begint met aanwijzingen bij het gebruik ter om iets in de grammatica op te zoeken dan van de lijst hierin staan aanwijzingen die kan het gebeuren dat men alleen een verkla onder de noemer gebruik van het boek zou ring vindt men moet dan via de inhoudsopgave den kunnen vallen ik heb meer van dergelij veel grover gestructureerd alsnog probeer ke aanwijzingen of een verklaring van alle beren te vinden waar dat onderwerp behan gebruikte tekens en typografische middelen deld wordt ook wordt men soms niet infor aan het begin van het boek tevergeefs gezocht matief doorverwezen naast foutjes zoals in en zeer gemist 29 2 4 waar wordt verwezen naar 29 2 4 deze lijst heeft goede en minder goede kan samenvattend mijns inziens zouden nog ten over het algemeen vindt men zonder ter meer verklaringen in de lijst moeten worden minologische omwegen wat men zoekt wat ik opgenomen in plaats van ernaar te verwijzen voor studenten heel plezierig vind zij kunnen dan zou hij als verklarende termenlijst nog 1995 2 moer 61 beter voldoen ook de registerfunctie is niet vele voorbeelden te noemen ik noem er twee optimaal naar de manier van doo rverwijzen waarbij volgens mij het laatste het geval is zou zeker nog eens grondig gekeken moeten in het hoofdstuk spelling en interpunctie worden staat het schema consonanten 51 4 in een apart grijs vlak staan de consonanten waarvan typ o grafie visu e le middel e n de de uitspraak aan het eind van een woord stem tekst is over gezet in twee kolommen in de loos is b d v z g er worden ech linkerkolom voorbeeldzinnen in de rechter ter alleen voorbeelden gegeven waarin die kolom commentaar soms is een algemene of consonanten aan het begin of in het midden inleidende opmerking gecentreerd aan het be staan gemiste kans band en vlag genoemd gin van een paragraaf geplaatst die dan echter vanwege de b en de v hebben zo n stemlo vaak de eerste of enige commentaartekst in ze eindconsonant maar daaraan gaat men voor zo n paragraaf overlapt bij in de voorbeeldzinnen is met typografische middelen aangegeven om welk woord of om niet geslaagd vond ik het onderstaande welke woorden het in het bijzonder gaat die afkomstig uit hoofdstuk s i t typografische middelen worden ook toegepast in het commentaar wat in de voorbeeldzin barst mok e t c aan het eind van een cursief en of vet gedrukt staat wordt ook cur woord wordt de l etter sief

en of vet becommentarieerd of benoemd die de korte klinker zoals in afbeelding 2 te zien is aangegeven door een of meer consonant het visualiseren van grammatica is een stok letters paardje van mij dus ook hiermee en met schema s schieten de auteurs wat mij betreft akkevietje binnen etc binnen een woord in de roos jammer is alleen dat dat niet altijd moeten het altijd meer even geslaagd is daarvoor zijn verschillende consonantletters zijn oorzaken te bedenken de zetter zal wel eens iets over het hoofd hebben gezien of de mijns inziens zouden hier niet de klinkers auteurs hebben niet goed doorgedacht er zijn maar de achtervolgende medeklinker s typo 0 het gezegd e het gezegde van een zin bestaat uit de persoonsvorm het vervoegde werk woord en de eventueel aanwezige andere werkwoordsvormen die met de persoonsvorm verbonden zijn k werk aan de universiteit van groningen in deze voorbeeldzinnen zijn alle werkwoor d en ik zou soms graag op een andere universiteit willen d ie samen het gezegde vormen vet gezet de werken pe rsoonsvo rm is bovendien cursief gezet je hebt zeker nog geen boodschappen gedaan he heb je niet gehoord dat er de afgelopen jaren veel ongelukken zijn gebeurd op die weg tot 1986 heeft die vrouw aan de universiteit van amsterdam gewerkt wij hadden je veel eerder moeten waarschuwen afbeelding a zinsontleding p 25 3 62 moer 1995 2 ant eceden t betrekkel ij k voornaamwoord als subj ect of obj ect bepaalde en onbepaalde enkelvoud de woord di e substantieven het woord da t meervoud de woord di e het woord di e onbepaalde woorden als w at iets niets alles datgene veel weinig het eerste het mooiste het interessantste een hele zin wat antecedent bet rekkel ijk voornaamwoord met voorzetsel een of meer mensen voorzetsel wi e alle andere antecedenten waar voorzetsel geen expl iciet antecedent betre kkel ijk voornaamwoord een of meer personen wi e alle andere antecedenten wa t afbeeldin8 3 de vormen van het betrekkel ijk voornaamwoord p 144 grafisch van de rest onderscheiden moeten werkboe k zijn en bovendien de tekst een of meer con sonandettters het werkboek heeft dezelfde hoofdstukinde ling als het grammaticaboek alleen bij hoofd ook schema s kloppen soms niet of komen stuk 36 interjecties en hoofdstuk so ontle niet uit de verf zoals in hoofdstuk 5 t spelling den zijn geen oefeningen gemaakt elk hoofd maar er zijn ook mooie voorbeelden te noe stuk bevat een aantal theorie oefeningen men zoals de woordvolgordeschema s en het waarin de gebruiker expliciet kan nagaan of schema in afbeelding 3 hij regels en onderscheidingen die in de gram de functie van het lichtere grijs hierin is mij matica gegeven zijn kan toepassen zoals in de echter niet duidelijk of is dit weer een druk eerste oefening bij hoofdstuk 4 en 5 het lid fout woord waarin gevraagd wordt zijnde vetge 1995 2 moer 63 drukte constituenten bepaald onbepaald cate vond de aanpak te linguistisch enkelen merk go-riaal of abstract na enkele van die theorie ten op dat het boek nogal lijvig is en er geen oefeningen volgen de zogenaamde praktijk tijd en ruimte is het te behandelen naast het oefeningen van het bekende type vul in zet andere lesmateriaal in de juiste vorm verander de x constructie anderen kozen voor het boek omdat er kant in een y constructie en klare oefeningen bij geleverd worden lek mij gaan de oefeningen niet ver genoeg de ker makkelijk oefeningen vragen naar verworven kennis of zijn een hulp bij het verwerven van kennis en con clusi e dan steeds op een enkel aspect van het neder lands gericht waar kennis van meerdere in de

regels van het nederlands is veel aandacht onderwerpen bij elkaar komen mis ik overi en ruimte voor de functie van grammaticale gens verwijzingen in hoofdstuk 14 oefenin aspecten en dat is grote winst ook het visua gen bij het gebruik van de tijden moeten ook liseren van wat er uitgelegd en geleerd moet passieve construc-ties en scheidbare werkwoor worden beschouw ik als winst al is dat mijns den in de juiste werkwoordstijd worden gezet inziens niet altijd even geslaagd men wordt daar wel op geattendeerd maar een bij de claim dat het boek naast leer en werk verwijzing naar de betreffende hoofdstukken boek even bruikbaar zou zijn als naslagwerk ontbreekt let wel ik zie graag oefeningen zet ik vraagtekens daarvoor zou nog eens waarin verschillende aspecten door elkaar aan goed naar register en verwijzingen gekeken de orde zijn maar door de strakke hoofdstuk moeten worden daarmee in strijd is ook de indeling die het theorieboek op de voet volgt didactisch alleszins verdedigbare keuze lijkt dit af en toe eerder een onvermijdelijk voor on-volledigheid immers een naslagwerk heid dan een bewuste keuze gaat jaren mee iemands taalvaardigheid ont door de manier waarop het werkboek is wikkelt zich en zo komt er een moment waar opgezet lijkt het doel parate kennis verkrijgen op de nederlands als tweede taal gebruiker van de grammatica als het boek eenmaal uit is wel gebaat is bij uitputtende opsommingen en en de cursus afgelopen wil het boek ook uitzonderingen op regels bruikbaar zijn als naslagwerk voor de tijd daar na dan zijn oefeningen nodig waarmee stu denten zelfredzaam worden gemaakt de theorieoefeningen zijn een stap in die richting maar gaan daar helaas niet op verder een en ander is best in kant en klare vorm te verpak ken confrontaties met dilemma s waar men al schrijvend voor zou kunnen zitten met veel voorkomende fouten voorzien van opdrach ten oefeningen om de eigen problemen te analyseren oefeningen waarin meerdere grammaticale aspecten door elkaar aan de orde ko-men door dergelijke oefeningen leren stu denten de weg kennen in zo n naslagw-erk ervaringen daar ikzelf op dit moment geen lessen boven beginniveau geef heb ik bij diverse docenten nt2 gevraagd of zij het boek al gebruikten en wat eventueel hun ervaringen waren een col lega vond met name het nederlands in de oefenin-gen van een hoger niveau dan de doel groepomschrijving doet verwachten iemand

64 moer 1995 2